

2023 – A rezsivédelem és a honvédelem költségvetése

A kormány által benyújtott 2023. évi költségvetés a rezsivédelem és a honvédelem költségvetése. Magyarország Kormánya ahogyan vállalta, az elhúzódó háborús helyzetben is megvédi a munkahelyeket, a nyugdíjakat, a családokat és a rezsicsökkentést. Ennek forrásait a 2023-as költségvetés biztosítja. A következő évben is megmarad a 13. havi nyugdíj, a folytatódnak a családtámogatások és az infláció mértékének megfelelően tovább emelkednek a nyugdíjak. Az orosz-ukrán háború és a brüsszeli energia- és szankciós politika miatt most a legfontosabb feladat Magyarország békéjének és biztonságának megőrzése, valamint az ország energiaellátásának biztosítása és a rezsicsökkentés védelme. A 2023. évi költségvetést e két prioritás alapján tervezte a kormány, tartalmazza a Honvédelmi és a Rezsivédelmi Alaphoz szükséges forrásokat, valamint a magyar gazdaság fejlesztéséhez, a családtámogatások és nyugdíjak védelméhez szükséges forrásokat.

A koronavírus-járványt követően a magyar gazdaság megőrizte teljesítőképességét, az elmúlt évtized tudatos építkezésének köszönhetően ellenálló képessége erősnek bizonyult. A sikeres gazdaságvédelmi és gazdaság-újraindítási program eredményeként a munkahelyeket sikerült megvédeni, így számos országtól eltérően lényegesen gyorsabban indult újra a gazdaság és az élet Magyarországon. A járvány után az orosz-ukrán háború következményei ismét rendkívüli próbatétel elé állítják világszerte az országokat. A biztonság és a kiszámítható energiaellátás kérdései felértékelődtek. Az instabil nemzetközi környezet kihívásai ellenére a cél továbbra is a magyar családok biztonságának megőrzése, valamint az, hogy az új világgazdasági korszak nyertesei közé tartozzon Magyarország.

A koronavírus-járvány negatív gazdasági hatásai a világ összes országát komoly kihívások elé állították. A kormány 2010 utáni, tudatos, munkaalapú gazdaságpolitikájának köszönhetően azonban a magyar gazdaságot stabil állapotban érte a vírushelyzet. Ennek és a hatékony járványkezelésének köszönhetően számos országtól eltérően lényegesen gyorsabban állt helyre a gazdaság teljesítőképessége, így másfél év alatt elérte a járvány előtti szintet, sőt 2022-ben rekordot döntött a magyar gazdaság növekedése.

A járvány után kitört háború és a brüsszeli energiapolitika hatására az inflációs nyomás felerősödött, ami elsősorban az alapanyag- és energiaárakon keresztül éreztette gazdasági-társadalmi hatását. Ennek kezelése érdekében a jövő évi költségvetéssel kapcsolatos kormányzati célkitűzés, hogy stabil alapot biztosítson a kormányzati programok megvalósításához, garantálja a családok védelmét, hazánk biztonságának erősítését, a haderőfejlesztést és a rezsicsökkentés megőrzését.

A következő évek két fő kihívása a kiszámítható energiaellátás és az ország biztonságát garantáló honvédelmi képességek megerősítése lesz. Ennek érdekében a kormány a 2023. évi költségvetésben két önálló alapot hoz létre, melyek célja Magyarország biztonságának és a magyar családokat segítő rezsicsökkentésnek a védelme.

Jelenleg a magyar háztartások fizetik a legkedvezőbb rezsidijakat az Európai Unióban. A Rezsivédelmi Alap célja a drasztikus és kiszámíthatatlan világpiaci energiaár-emelkedés hatásainak mérséklése, a rezsicsökkentés eredményeinek megőrzése, ezáltal a családok anyagi biztonságának és energiaellátásának biztosítása. Erre a kormány 670 milliárd forintot fordít.

A Honvédelmi Alap csökkenti a régióban kialakult háborús konfliktus biztonsági kockázatait, megteremti a további honvédelmi fejlesztések forrásait, valamint megerősíti hazánk fizikai biztonságát. Az alap kerete 2023-ban 842 milliárd forintot tesz ki, míg az összes honvédelmi kiadás eléri a GDP 2%-át.

A két alap fedezetéhez döntően azoknak a szektoroknak, nagyvállalatoknak a befizetései járulnak hozzá, amelyeknél a háború és a járvány okozta piaci folyamatok hatására jelentős extra profit keletkezett.

Mindezek mellett a költségvetés a mostani rendkívüli időkben is kiemelten kezeli a magyar családok, a gyermekvállalás és a gyermeknevelés támogatását. A családi adórendszer adókedvezményei, a legalább négy gyermeket nevelő nők személyi jövedelemadó-mentessége, a 13. havi nyugdíj visszaépítése, a 25 év alattiak személyi jövedelemadó-mentessége továbbra is hozzájárulnak a családok vásárlóerejének fenntartásához. A családpolitikai kiadások, adókedvezmény együttes összege az idei évhez képest is közel 450 milliárd forinttal növekszik, 3225 milliárd forintot érve el.

A KORMÁNY GAZDASÁGPOLITIKÁJÁNAK FŐ VONÁSAI, AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS ALAKULÁSA

I. A KORMÁNY GAZDASÁGPOLITIKÁJA

A nemzeti kormányzás kezdete óta Magyarország gazdasági fordulatot hajtott végre, növekedési pályára állt a magyar gazdaság, és ezt a koronavírus-járvány ellenére is megőriztük.

A koronavírus-járványt követően a magyar gazdaság megőrizte teljesítőképességét, az elmúlt évek kitartó építkezésének köszönhetően ellenálló képessége erősnek bizonyult. A járvány után az orosz-ukrán háború következményei ismét rendkívüli próbatétel elé állítják világszerte az országokat. E kihívások megoldását hazánkban egy ellenálló, kiegyensúlyozott szerkezetű gazdaság és stabil államháztartás támogatja.

Bár 2020 második negyedében a járvány soha nem látott mértékben vetette vissza a gazdasági aktivitást, az erős fundamentumok, valamint az átfogó és hatékony válságkezelés következtében a bruttó hazai össztermék (GDP) történelmi rekord mértékben, 7,1%-kal bővült 2021-ben. A növekedés 2022. első negyedében is fennmaradt: a negyedév végére – 2021 azonos időszakához képest – 8,2%-kal bővült a magyar gazdaság. Ezzel a növekedéssel Magyarország jelentősen felülteljesíti mind az Európai Unió, mind pedig a régiós országok átlagának növekedését.

A sikeres újraindítás révén kibontakozó dinamikus növekedési pályán való előrehaladást a februárban kitört orosz-ukrán háború és az ennek következtében alkalmazott brüsszeli szankciók fékezhetik. A tavalyi év második felétől meglévő inflációs nyomás a konfliktus hatására felerősödött, elsősorban az alapanyag- és energiaárakon keresztül. A háború következtében nemzetközi szállítmányozási láncok szakadtak meg, emellett az alternatív beszerzési források, szállítványozási utak kényszere miatt a logisztikai költségek is tovább emelkedtek.

Annak érdekében, hogy a háború okozta többletköltségektől megvédjük a magyar családokat, a kormány rendkívüli árstop intézkedéseket vezetett be, melyek fékezik az árnövekedést egyes kijelölt termékek esetében. A kormányzat korábbi családvédelmi intézkedései, úgymint a gyermekesek személyi jövedelemadó-visszatérítése, a legalább négy gyermeket nevelő nők személyi jövedelemadó-mentessége, a 13. havi nyugdíj visszaépítése, a 25 év alattiak személyi jövedelemadó-mentessége, a minimálbér emelése és a közszféra béremelései is hozzájárulnak a családok vásárlóerejének fenntartásához.

Előretekintve a növekedés három pilléren nyugszik. A rekord magas foglalkoztatás mellett a jelentős reálbér-növekedés is támogatja a gazdasági növekedést. Az elkövetkező években is meghatározóak lesznek a termelőkapacitásokat bővítő beruházások, valamint a hatékonyságot javító technológiai fejlesztések, amelyeknek kitüntetett szerepük van hazánk növekedési képességének megerősítésében. A válság ellenére is kiemelkedően magas, 27%-ot meghaladó beruházási ráta tovább emelkedhet, köszönhetően a hazai gazdaság tőkevonzó-képességének, a vonzó vállalati környezetnek, valamint a versenyképes adórendszernek.

2022-ben 4,7%-os GDP-bővülés prognosztizálható, míg 2023-ban 4,1%-os növekedés várható, amelynek kapcsán az alábbi tényezők emelhetők ki.

Az orosz-ukrán háború kedvezőtlen nemzetközi hatásai ellenére a belső keresleti tételek (fogyasztás és beruházás) pozitívan járulnak hozzá a gazdasági növekedéshez. A rekord magas foglalkoztatás, az élénk belső kereslet együttesen magas reálbér-növekedést vetít előre. 2023-ban 0,3%-kal tovább bővülhet a foglalkoztatás, a nettó átlagkeresetek várhatóan 10,2%-kal emelkedhetnek. Összességében a háztartások fogyasztása 4,3%-kal bővülhet

2023-ban. Ezt a folyamatot erősítik az emelkedő reáljövedelmek, valamint az a tény, hogy az Európai Unió tagállamai közül hazánkban egyrészt magas a GDP-arányos megtakarítási ráta, másrészt alacsony az eladósodottság, amelyek a következő években a fogyasztáson keresztül jelentős növekedési tartalékot képeznek.

Az elmúlt években rekord magasságba emelkedő beruházási ráta 2021-ben is magas szinten maradt, a következő években értéke még tovább, 2023-ban 28%-ra emelkedhet.

Mindez a termelőkapacitások jelentős bővülését vetíti előre, melynek eredményeképp dinamikus maradhat a kivitel és növekedhet Magyarország világpiaci részesedése. A növekedési lehetőségek kihasználását támogatja, hogy hazánk tökevonzó képessége számottevően erősödött az elmúlt évek során. A gazdasági növekedés fenntartását, az exportpiacokon elért sikerek megőrzését, valamint új munkahelyek teremtését exporttámogatási és beruházás-ösztönzési programok is segítik.

II. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS CÉLJAI ÉS KERETEI

1. Költségvetés-politikai keretek

A nemzeti kormány 2010 óta nemcsak gazdaságilag, hanem pénzügyileg is stabilizálta az országot, helyreállította a költségvetés egyensúlyát és csökkenő pályára állította az államadósságot. Ennek dinamikáját a járvány és a háború ugyan fékezte, de a célok változatlanok. A 2020-2030. közötti évtized a veszélyek, a bizonytalanságok és a háborúk kora, fokozódó migrációs- és inflációs nyomás, valamint soha nem látott energiaár-emelkedés zajlik világszerte. A XXI. század eddigi legnagyobb geopolitikai átrendeződése, valamint globális energia- és élelmiszerválság fenyeget. A háború folyamatos veszélyt jelent hazánkra, kockára teszi hazánk fizikai biztonságát, valamint veszélyezteti az energiaellátást és a családok anyagi biztonságát.

A háború gazdasági-társadalmi következményeinek kezelése érdekében a jövő évi költségvetéssel kapcsolatos kormányzati célkitűzés, hogy stabil alapot biztosítson a kormányzati programok megvalósításához, garantálja a családok védelmét, hazánk biztonságának erősítését és a rezsicsökkentés megőrzését.

A kiemelt kormányzati célok mentén a jövő évi költségvetés karakterét két önálló alap határozza meg:

1. A költségvetés egyik meghatározó eleme a Rezsivédelmi Alap.

A törvényjavaslatban külön fejezet, az úgynevezett Rezsivédelmi Alap foglalja magába a lakosság rezsiárszint védelméhez, valamint a kormány irányítása alá tartozó szervek energiaár növekedése kompenzációjához szükséges kiadási és bevételi előirányzatokat. Az alap garantálja mindazon várható kiadások teljesítését, amelyekre a rezsiárszint védelme érdekében – a jelenlegi világpiaci ártendenciák mellett – szükség lehet 2023-ban.

2. A költségvetés másik kiemelt eleme a Honvédelmi Alap.

A régióban kialakult háborús konfliktus rendkívül komoly biztonságpolitikai kihívások elé állítja az országot. Ez az új helyzet erős honvédség fenntartását követeli meg, kiemelt cél tehát a haderő-fejlesztési program folytatása. A honvédelem fejlesztésében az új finanszírozási modell szerint a haderő működési és fejlesztési kiadásai külön fejezetben, a Honvédelmi Alapban kerültek megtervezésre, külön hozzárendelt bevételi előirányzatokkal.

A 2023. évi költségvetés garantálja a két alap fedezetét, amihez döntően azoknak a cégeknek a befizetései járulnak hozzá, amelyeknél a piaci folyamatok hatására jelentős, terven felüli extra profit keletkezett.

Mindezek mellett a költségvetés prioritásként kezeli a pénzügyi stabilitás és a felelős költségvetési gazdálkodás fenntartását, melyekre hazánk fejlődéséhez, szuverenitásának megőrzéséhez minden helyzetben szükség van.

A pénzügyi stabilitás és a költségvetési fegyelem fenntartásával a 2023. évi költségvetés is a biztonság és a fejlődés értékein alapszik:

Stabilitás, tervezhetőség

A kiszámíthatóságot és a tervezhetőséget szem előtt tartva az Országgyűlés idén is a nyári szünetét megelőzően tárgyalja a következő évi költségvetési javaslatot, e rendkívüli időkben is biztosítva a csaknem féléves felkészülési időt mindenki számára a költségvetési keretek és a kormányzati prioritások megismerésére. A költségvetés ezzel kiszámítható és tervezhető alapot ad az ország stabilitásának megőrzéséhez, a gazdasági növekedési pálya fenntartásához, valamint az egyensúlyi mutatók javításához.

Nullszaldós működési költségvetés, a fejlesztési források garantálása

Hasonlóan az elmúlt évekhez, az állam működése tekintetében jövőre is nullszaldós a költségvetés, tehát a közszolgáltatások – többek között az egészségügy és a köznevelés – költségét az állam továbbra is a működési bevételeiből finanszírozza. A nulla százalékos működési hiányt emellett továbbra is úgy kell elérni, hogy a fejlesztési források biztosítottak legyenek. Ezért – a gazdasági növekedés előmozdítása érdekében – 2023-ban is kizárólag a hazai felhalmozási és uniós fejlesztési költségvetések esetében keletkezik deficit.

A kormány ennek megfelelően továbbra is jelentős pénzügyi támogatást nyújt a gazdasági-társadalmi célokat szolgáló fejlesztések finanszírozásához, így jövőre is számos beruházás és feladat valósul meg hazai forrásból, a költségvetésben eltérő helyeken rendelkezésre álló előirányzatokból. Egyes kiemelt kormányzati feladatok, beruházások esetében a hazai források mellett bővülő uniós forrásokkal is számol a költségvetés (ilyen például a Magyar Falu Program, a Modern Városok Program és a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap támogatása).

Stabil államháztartás, csökkenő államadósság

Összhangban a Konvergencia Programban foglalt irányelvekkel, 4% körüli éves gazdasági növekedés mellett a költségvetés azzal számol, hogy 2023-ban folytatódik a költségvetési hiány csökkenése és az államadósság mérséklődése.

A 2023. évi költségvetés tervszámai	
Gazdasági növekedés	4,1%
GDP-arányos hiánycél	3,5%
Infláció	5,2%

Biztonsági tartalékképzés

A költségvetés a megszokott, ún. konzervatív módon készült a változó körülményekből eredő kockázatok kezelése, a nem várt kiadások finanszírozása érdekében. A kockázatok kezelésére

a fedezetet a jogszabályok által előírt mértékű biztonsági tartalékok garantálják a költségvetésben.

A törvényjavaslat fejezeti rendje, előirányzatai, előírásai már tükrözik a 2022-ben megalakult új kormány tagjainak feladat- és hatáskörmegosztását, az új kormányzati szerkezetet. Azon intézményi, s esetenként fejezeti kezelésű előirányzatok azonban, amelyek megosztásra kerülnek több tárca között, s folyamatban van vonatkozásukban az átdó és átvevő minisztérium közötti megállapodás kialakítása, a törvényjavaslatban az átdó tárcánál szerepelnek még. Ezek aránya a teljes költségvetésen belül alacsony.

A költségvetés szerkezetét áttekinthető tagolás jellemzi, így a törvényjavaslat 1. melléklete megfelelő részletezettséggel, átlátható módon tartalmazza az állami kiadásokat és bevételeket, miközben teljességgel biztosítja a költségvetés végrehajthatóságát és ellenőrizhetőségét.

A kormány – a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Gst.) rendelkezéseinek megfelelően – megküldte a 2023. évi központi költségvetésről szóló törvény tervezetét a Költségvetési Tanácsnak. A Tanács véleményét és a felvetésekre adott kormányzati válaszokat az indokolás melléklete részletezi.

2. A kormány által prioritásként kezelt főbb területek

A kormányzati intézkedések több területen strukturális változást irányoznak elő, számos olyan terület kerül előtérbe, melyek hosszú távon támogatják a gazdasági növekedés fenntartását. A fókuszban továbbra is a biztonság és a rezsicsökkentés megőrzése, a családok támogatása és a nyugdíjasok védelme áll. Mindemellett jelentős szerepet kap a határvédelem, a délről érkező migrációs hullám megállítása.

Továbbra is a család az első

A legnagyobb érték a család, ezért a mostani rendkívüli időkben is folytatódik a gyermekvállalás és a gyermeknevelés kiemelt támogatása.

A rezsicsökkentés megőrzésén túl a kormány továbbra is elkötelezett a családok támogatása és életminőségük javítása mellett. Ezen belül továbbra is kiemelt szerep jut az otthonteremtési programnak, melynek keretében változatlanul jelentős állami támogatás segíti a gyermekes, illetve gyermeket vállaló családokat a saját otthon megteremtésében és felújításában.

A családok támogatását szolgálja a munka és a gyermeknevelés megbecsülésére épülő családi adórendszer fenntartása is, mely Európa egyik legalacsonyabb, egykulcsos személyi jövedelemadója (15%) alkalmazza, a gyermeknevelést pedig családi adó-, illetve járulékkedvezményekkel segíti. Mindemellett az életük során legalább négy gyermeket nevelő nők mentesülnek a személyi jövedelemadó megfizetése alól, a fiatalok munkaerőpiaci részvételét, önálló életkezdését és családalapítását pedig a 25 év alattiak átlagbér szintjéig biztosított szja-mentessége ösztönzi.

A 2023. évi költségvetésben megjelenő, a családok támogatását szolgáló források összege közel 3225 milliárd forint. A családpolitikai célú kiadásokat, kedvezményeket az indokolás melléklete részletezi.

Fókuszban a nyugdíjasok védelme

A családok nem lennének teljesek a nagyszülők nélkül, ezért az idős, nyugdíjas honfitársaink kiemelt támogatást érdemelnek, hiszen évtizedeken át dolgoztak az ország építésén, miközben a jövő generációját nevelték fel.

A kormány nyugdíjpolitikai céljai a nyugdíjak értékállóságának, a nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatóságának biztosítása, a nők kiemelten megbecsült szerepének elismerése a nyugdíjrendszerben:

- A kormány úgy döntött, hogy a 2009-ben megszüntetett 13. havi nyugdíj visszaépítését felgyorsítja és már 2022-ben biztosította a jogosultaknak a teljes havi ellátás összegét. A tizenharmadik havi nyugdíj (ellátás) összege így már 2022-től megegyezik a tárgyév január hónapjára a jogosultat megillető nyugellátás, nyugdíjszerű ellátások összegével. 2023-ban a 13. havi ellátásra 371,8 milliárd forintot fordít a költségvetés.
- A 13. havi ellátás mellett 2023-ban is fennmarad a nyugdíjprémium intézménye, hogy az idős emberek is részesüljenek a gazdasági növekedés eredményeiből. A kormány a 2023. évben, 4,1%-os GDP-növekedéssel számolva, 24,9 milliárd forintot helyezett céltartalékba a nyugdíjprémium kifizetésére.
- A nők családban betöltött szerepének elismerésére a kormány változatlanul biztosítja a 40 év jogosultsági idővel rendelkező nők számára a korhatár alatti nyugellátás igénybevételeének lehetőségét, illetve ennek fedezetét. A központi költségvetés erre 2023-ban 372,4 milliárd forintot biztosít.

A kormány 2010-ben azt az ígéretet tette, hogy évről évre megvédi a nyugdíjak reálértékét. Ennek köszönhetően – a 2023. évi költségvetésben tervezett 5,2%-os nyugdíjemelést is figyelembe véve – 2011 és 2023 között a nyugdíjak 67,6%-kal nőnek, vásárlóerejük pedig a 13. havi nyugdíj visszaépítésével közel 20%-kal javul.

Megerősített biztonság, Magyarország védelme

Magyarország békéjének megóvása, a magyar nemzeti értékek, érdekek és a szuverenitásunk megőrzése kiemelt fontosságú ahhoz, hogy hazánk minden tekintetben erős és biztonságos ország maradjon, így – a honvédelem meghatározó szerepe mellett – a közbiztonság területei továbbra is kiemelt hangsúlyt kapnak.

A tömeges bevándorlással és a terrorrelles intézkedések kezelésével összefüggő előirányzatok a kormány jóváhagyásával továbbra is túlléphetők, így biztosítva a szükséges források rendelkezésre állását, ezáltal az ország védelmét. A költségvetés a kor kihívásaihoz igazodó kiberbiztonsági, informatikai fejlesztéseket is kiemelten kezeli.

A béke megőrzése, Magyarország függetlenségének, területi integritásának, lakosságának és anyagi javainak védelme, valamint a szövetségi és nemzetközi szerződésekből eredő katonai kötelezettségek teljesítése indokolja, hogy a honvédelemre fordítható kiadások már 2023-ban elérik a GDP 2%-át. A fejlesztések lehetőséget adnak a haditechnikai eszközök modernizálására, valamint a személyi állomány felszerelésének, elhelyezési körülményeinek javítására, létszámának növelésére.

Magas foglalkoztatás, növekvő jövedelmek

A kormány célja a magas foglalkoztatás, a 2010-hez képest létrejött 1 millió új munkahely megőrzése, valamint további munkahelyek létrejöttének elősegítése. Ezért a foglalkoztatáshoz kapcsolódó munkáltatói és munkavállalói adószintek továbbra is alacsonyak maradnak, az állam pedig támogatja a munkahely-teremtő és hatékonyságot, magasabb hazai hozzáadott

értéket teremtő vállalati beruházásokat. A gazdaság várható teljesítményével összhangban a bruttó és a nettó átlagkeresetek 10% felett bővíhetnek.

Az életpályaprogramok és bérintézkedések folytatása

A közszolgálatban dolgozók erkölcsi és anyagi megbecsülése a kormány kiemelten fontos céljai között szerepel, amelyet – a költségvetési keretek minél teljesebb kihasználásával – évről évre újabb bérnövelő intézkedésekkel erősít meg.

Minden elindult életpályaprogram, meghozott bérintézkedés végrehajtásának fedezete rendelkezésre áll a költségvetésben. A fejezetek költségvetése tartalmazza azon életpályák és bérintézkedések fedezetét, amelyeknél egyértelműen meghatározott mind az intézményi kör, mind a szükséges többlet összege. Ennek megfelelően megtörtént az illetményemelés ún. „bázisba építése” a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a köznevelés, a kulturális ágazat, a szociális ágazat, az igazságszolgáltatás, a rend- és honvédelem foglalkoztatottjai körében, illetve a rendvédelmi alkalmazottak esetében.

Ezzel szemben a Céltartalék tartalmazza azoknak a döntéseknek a fedezetét, amelyek forrásigénye nagyságrendileg ismert, azonban az érintett intézmények közötti felosztására csak tételes felmérés alapján, 2023-ban kerülhet sor. Ilyen tételeket jelentenek többek között a bruttó nemzetgazdasági átlagkeresethez kötött illetményekből adódó várható többletkifizetések, a minimálbér és a garantált bérminimum emelkedésének többlete.

A költségvetés szabályrendszere lehetőséget biztosít arra, hogy amennyiben további ágazatokban, foglalkoztatotti csoportokban előre nem tervezett bérintézkedésről születik döntés, akkor annak fedezete megteremthető legyen.

Fejlesztések az egészségügyben

Az egészségügy költségvetési forrásainak célja egy modern, a XXI. század kihívásaira megfelelően reagálni képes, hatékonyan és eredményesen működő ellátórendszer. A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása keretében az ország minden területét érintő fejlesztések, valamint az ellátórendszer ellenálló képességét javító, rendszerszintű beavatkozások megvalósítására és folytatására kerül sor.

Bérfejlesztési program

A kormány célja, hogy a magyar emberek magas színvonalú egészségügyi ellátást kapjanak, az egészségügyi dolgozók pedig megbecsülést. Ennek érdekében indította el az elmúlt időszak legjelentősebb bérfejlesztési programját a kormány.

2021-től elindult az orvosok több évig tartó átfogó bérfejlesztési programja, akik több lépcsőben jelentős béremelésben részesülnek, a fizetések minden korábbinál nagyobb mértékben emelkednek.

A 2023. évi költségvetés tartalmazza az alap- és szakellátásban dolgozó orvosok 2021-ben elkezdődött bérfejlesztése harmadik ütemének, valamint az egészségügyi szakdolgozókat – a korábbi bérfejlesztési program alapján – megillető béremelések fedezetét is.

A közegészségügyi és járványügyi feladatokat ellátó orvosok 2022-ben elindított béremelésének fedezetére is tartalmaz forrásokat a 2023. évi költségvetés.

Egészségügyi infrastruktúra-fejlesztés

A hazai ellátórendszer további erősítése érdekében folytatódik a gyógyító-megelőző ellátás intézeteinek, valamint az egyházi fenntartású egészségügyi intézményeknek a fejlesztése.

Fejlesztések a felsőoktatásban

A felsőoktatási modellváltás keretében egyes felsőoktatási intézmények alapítói és fenntartói jogai az állam által alapított közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványokhoz kerültek.

A modellváltással összhangban a 2021/2022-es tanévvel új, három pilléren (az oktatás, a kutatás és az infrastruktúra fenntartása) nyugvó felsőoktatási finanszírozási rendszer került bevezetésre a modellváltó egyetemek, majd 2022-től egyes egyházi fenntartású felsőoktatási intézmények vonatkozásában. Az új rendszer keretében 2023-ban is jelentősen megemelt összegű központi költségvetési támogatás áll rendelkezésre e felsőoktatási intézmények részére. Az állam a működési támogatás megemelése mellett kiemelten támogatja a felsőoktatási intézmények egyes infrastrukturális, innovációs és ökoszisztéma fejlesztéseit is. Ezen 2022-ben megkezdődő beruházások támogatása a 2023. évi költségvetésben is folytatódik.

Gazdasági és társadalmi szempontból jelentős beruházások megvalósítása a gazdasági növekedés előmozdítása érdekében

A magyar állami beruházási ráta európai uniós összevetésben továbbra is magasan az átlag fölötti értéket mutat. A kormány továbbra is célul tűzi ki a gazdasági és társadalmi szempontból jelentős beruházások megvalósítását, kiemelt figyelmet fordítva a beruházásokhoz kapcsolódó forrásigény, a költségvetési hiánycél, illetve az államadósság-csökkentési követelmény összehangolására.

Az első alkalommal 2021-ben megjelenő, speciális tartalékként funkcionáló, az eddigiektől eltérő döntéshozatali és forrásbiztosítási rend szerint működő Beruházási Alap keretein belül 2023-ban tovább folytatódik a már megvalósítási szakaszban lévő oktatási, közlekedési, kulturális és szabadidő, örökségvédelmi, környezetvédelmi, illetve településfejlesztési területet érintő beruházások finanszírozása.

A Beruházási Alap a jövőben is a beruházási feladattal érintett minisztériumhoz történő átcsoportosítással biztosít fedezetet, nem pedig a beruházások közvetlen finanszírozására szolgál. Továbbá a beruházások megvalósítására nem egy összegben biztosítja a kormány a fedezetet, hanem a beruházási költségek felmerüléséhez igazodóan, előrehaladáshoz kötötten, ütemezetten történik a forrásbiztosítás.

A magasépítési jellegű állami beruházások másik nagy csoportja a Beruházási Ügynökségnél összpontosul, amelynek rendszere szintén ütemezetten terheli a költségvetést. E beruházási kör döntően a sport, az oktatás és kultúra infrastruktúrájának fejlesztésével járul hozzá a gazdasági növekedés eléréséhez.

III. MAGYARORSZÁG ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ KÖLTSÉGVETÉSI KAPCSOLATAI

2023-ban Magyarország és az Európai Unió költségvetési kapcsolatait alapvetően a 2014-2020-as programok zárása és a 2021-2027-es programok indítása határozza meg. Ezt kiegészíti a koronavírus hatásainak enyhítésére létrehozott ún. „Jövő Nemzedék EU” (Next Generation EU) keretében rendelkezésre álló források felhasználása, az Európai Unió Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköze, valamint a REACT-EU források, továbbá a Brexit Kiigazítási Alap forrásai.

A 2014-2020-as időszaki Európai Strukturális és Beruházási Alapok keretében összesen mintegy 9000 milliárd forint összegű uniós forrás áll a kedvezményezettek rendelkezésére. Ezt az összeget egészítik ki összesen 150 milliárd forint uniós forrással a Belügyi Alapok és egyéb uniós programok.

A 2021-2027. közötti programozási időszakban rendelkezésre álló kohéziós politikai uniós források nagyságrendileg 7900 milliárd forintot jelentenek.

Az agrár- és vidékfejlesztésre szánt uniós források felhasználása jelentősen átalakul. 2023-ban elindul a KAP Stratégiai Terv megvalósítása, amely magába foglalja a költségvetésen kívüli közvetlen terület alapú támogatásokat is. A nemzeti társfinanszírozás összege, az Unióban egyedülálló módon, a maximálisan adható 80% lesz. Ennek eredményeképpen az új programozási időszakban közel háromszor annyi támogatást lehet majd szétosztani, mint korábban.

A kormány döntésével túlléphető (ún. felülről nyitott) uniós előirányzatok továbbra is garantálják, hogy ne legyen se pénzügyi, se szabályozási akadálya az uniós források felhasználásának.

Magyarország az Európai Unió tagjaként részt vesz az uniós költségvetés finanszírozásában. A 2023. évi nemzeti hozzájárulásunkat továbbra is az áfa-alapú forrás, a nem újrafeldogozott műanyag csomagolási hulladékon alapuló hozzájárulás és a GNI-alapú forrás, valamint az egyes tagállamoknak juttatott egyösszegű GNI-kedvezmények finanszírozásából adódó befizetési kötelezettség alkotja. Mértékét elsősorban az uniós költségvetés főösszege és a 2022. december végi forint/euró árfolyam határozza meg.

A 2023. évben az uniós fejlesztésekhez kapcsolódóan, a költségvetés összesen 3408 milliárd forint kiadást fog teljesíteni, ami tartalmazza a vidékfejlesztési programok egyedülálló mértékben megemelt hazai társfinanszírozását is. Az uniós fejlesztési programok bevételei 2023-ban 2057 milliárd forintban fognak teljesülni, ami hozzávetőleg megegyezik a GDP 3%-ával.

Magyarország az Európai Unió költségvetéséhez a 2023. évben 604 milliárd forinttal fog hozzájárulni.

IV. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS KÖZPONTI ALRENDSZERE HIÁNYÁNAK FINANSZÍROZÁSA, AZ ADÓSSÁG KEZELÉSE, AZ ADÓSSÁG ALAKULÁSA

1. A hiány finanszírozása és a központi költségvetés adósságának kezelése

Az elmúlt években az államadósság-kezelés jelentős kihívásokkal szembesült. A magyar fundamentumok a koronavírus-járvány beköszöntéig kedvezőek voltak, az államadósság ráta folyamatosan csökkent, a fiskális politika stabil, a hiány alacsony és a monetáris politika is támogató volt. A nemzetközi tőkepiaci, állampapír-piaci helyzetet azonban 2020-ban átformálta a koronavírus-járvány következtében kialakult romló gazdasági környezet. Ennek következtében világszerte emelkedtek a fiskális deficittek és az adósságok. Mindez Magyarországon is átmenetileg az államadósság-ráta emelkedéséhez vezetett.

A koronavírus-járványra reagálva a jegybankok lazításba és likviditásbővítésbe kezdtek. 2021-től a korábban rendkívül alacsony infláció gyorsan emelkedni kezdett, amely folyamat 2022-ben felgyorsult. Erre válaszul az amerikai jegybank (FED) kamatemelési ciklusba kezdett és csökkenteni fogja az állampapír állományát. A Magyar Nemzeti Bank is befejezte az eszközvásárlási programjait és jelentősen emelte a jegybanki kamatokat. 2022-ben új kihívást jelent az orosz-ukrán háború, ami egyes termékek esetén szállítási problémákhoz és magasabb árszínhez vezetett, mindez szintén kedvezőtlen az inflációs folyamatok szempontjából. E három – részben egymást erősítő – esemény kifutása, megoldása jelenleg nehezen előre jelezhető, ami az államadósság-kezelést jelentős kihívás elé állítja. A magyar állampapírok relatív helyzete stabil, amit a magyar államadósság hitelbesorolása is mutat. A nettó állampapír-kibocsátást, értékesítést részben a jelentős hazai (lakossági) megtakarítás biztosítja. Továbbra is szerepet kap a külföldi finanszírozás, azonban a devizaadósság aránya

még így is alacsony marad. A magasabb likvid tartalékokkal az előre nem látott külső sokkok esetén is töretlenül biztosítható a költségvetés és az adósság finanszírozása.

Az államadósság-kezelési stratégia célkitűzése, hogy 2023-ban is megőrizze az elmúlt években elért stabil finanszírozási helyzetet, amelynek keretében változatlanul négy fő cél érvényesül: egyrészt az államadósság GDP-hez viszonyított arányának fokozatos csökkentése, másodsorban a devizaadósság részarányának alacsony szinten, a 10-25% közötti sávban tartása, harmadsorban a lakosság részvételének növelése és végül az államadósság futamidejének növelése. A 2023. évi finanszírozási terv kidolgozása és a kamatkiadási és -bevételi előirányzatok tervezése ezen elvek figyelembevételével történt.

E stratégia keretében a hiány és a lejáró adósság finanszírozása döntően forintkibocsátásokkal történik, de a pandémia és a háború következtében még mindig relatíve magas finanszírozási igény miatt nagyobb szerepet kap a devizafinanszírozás is. A központi kormányzat hiányának és a lejáró forintadósságnak a finanszírozását nagymértékben piaci és lakossági állampapír-kibocsátások biztosítják a tervek szerint. Az elmúlt években végrehajtott sikeres futamidő hosszabbítási műveletek révén 2023-ban is alacsony a lejáró forintkötvény-mennyiség, azaz ebből a szempontból csökkentek az adósság újrafinanszírozásával kapcsolatos kockázatok. A lakossági állampapír-állomány jelentős hányadát a Magyar Állampapír Plusz képezi, továbbá növekvő arányt képvisel a változó kamatozású Prémium Magyar Állampapír is.

2. Az államadósság alakulása

A Gst. szerint számított államadósság-mutató várhatóan 73,8%-ra csökken a 2022. év végi 76,1%-ról. A központi költségvetés adósságán belül a devizaadósság részaránya 2023-ban is a kitűzött mértéken belül marad.

V. A STRUKTURÁLIS EGYENLEG ALAKULÁSA

A strukturális egyenleg a kormányzati szektornak a gazdaság ciklikus hatásaitól és az egyszeri tételektől megtisztított egyenlege. Az egyenleg ciklikus komponensének számítása 0,45 nagyságú együtthatóval történik. Az együttható azt jelenti, hogy az államháztartás egyenlege 0,45 százalékponttal változik, amennyiben a GDP (változatlan szerkezetben) 1%-kal eltér a potenciális kibocsátástól. 2023-ban a kibocsátási rés értéke (a tényleges és a potenciális GDP százalékos eltérése) a koronavírus-világjárvány hatására kialakult gazdasági válság miatt negatív lesz.

A középtávú költségvetési cél (MTO) a strukturális egyenlegre meghatározott célérték, mely 2023-tól 2025-ig a GDP 1,0%-ának megfelelő strukturális hiány. A kibocsátási rés a koronavírus-járványt megelőzően az erőteljes belföldi kereslet eredményeként pozitív tartományba került. Ugyanakkor 2020-ban a válság következtében a kibocsátási rés jelentős mértékben a negatív tartományban alakult. A jelenlegi számítások alapján a költségvetés strukturális egyenlege 2023-ban a GDP 4,5%-ának megfelelő mértékű hiányt mutathat.